

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Księżak

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości Bank w W. w upadłości – M. M. K.

przeciwko K. W. i M. F.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 28 listopada 2024 r.

na skutek skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z 4 października 2019 r., sygn. V C 1646/18,

zawiesza postępowanie w sprawie z uwagi na konieczność przeprowadzenia zmian legislacyjnych usuwających wady procesowe określone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielka Izba) z 21 grudnia 2023 r., C-718 oraz w wyroku pilotażowym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 23 listopada 2023 r. Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21).

UZASADNIENIE

1. W wyroku z 21 grudnia 2023 r., C-718/21 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) – Wielka Izba, stwierdził, że skład trzech sędziów Sądu Najwyższego, orzekających w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych,

powołanych do tego Sądu 10 października 2018 r. przez Prezydenta RP na podstawie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nr 331/2018 z 28 sierpnia 2018 r., nie ma statusu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 akapit drugi Karty Praw Podstawowych, a w konsekwencji nie stanowi „sądu” w rozumieniu art. 267 TFUE (pkt 77 78) i nie może prowadzić dialogu sądowego z TSUE. Uzasadniając to stanowisko TSUE wskazał na:

- 1) brak wystarczających gwarancji niezawisłości Krajowej Rady Sądownictwa, przedstawiającej Prezydentowi RP kandydatów do powołania na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego, nawiązując w tym kontekście do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 listopada 2021 r., Dolińska Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19 (pkt 47 49, 63 64);
- 2) powierzenie Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych rozpoznawania spraw „szczególnie wrażliwych” (pkt 66);
- 3) brak skutecznych środków prawnych pozwalających na zakwestionowanie uchwały KRS (pkt 67-69);
- 4) wstrzymanie wykonania uchwały KRS nr 331/2018 postanowieniem Naczelnego Sądu Administracyjnego z 27 września 2018 r. (pkt 0-51, 70-73);
- 5) przyjęcie ustawy z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych, która weszła w życie 23 maja 2019 r. w celu uniemożliwienia przeprowadzenia jakiejkolwiek kontroli sądowej powołań dokonywanych na podstawie uchwał KRS obejmujących wnioski o powołanie sędziów Sądu Najwyższego (pkt 74 75);
- 6) uchylenie uchwały KRS nr 331/2018 wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z 21 września 2021 r. (pkt 54, 76).

2. Zbliżone zastrzeżenia sformułował Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: Trybunał) w wyroku pilotażowym z 23 listopada 2023 r. Wałęsa przeciwko Polsce, skarga nr 50849/21.

W wyroku tym zwrócono uwagę na potrzebę przeprowadzenia zmian normatywnych, które usuną dostrzeżone wady procesowe prowadzące do naruszenia art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. W kwestii wadliwej procedury powoływania sędziów Trybunał w pełni podzielił i poparł wskazania dotyczące środków ogólnych przekazane państwu przez Komitet Ministrów, który wezwał Polskę m.in. do szybkiego opracowania środków mających na celu: (i) przywrócenie niezależności KRS poprzez wprowadzenie przepisów gwarantujących polskiemu sądownictwu prawo wyboru sędziów członków KRS; (ii) uregulowanie statusu wszystkich sędziów powołanych w wadliwej procedurze z udziałem KRS w składzie określonym w ustawie nowelizującej z 2017 r., a także decyzji podjętych z ich udziałem; oraz (iii) zapewnienie skutecznej kontroli sądowej uchwał KRS w sprawie powołania sędziów przedstawianych prezydentowi RP, w tym do Sądu Najwyższego.

W części dotyczącej funkcjonowania Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego Trybunał zauważył, że składa się ona wyłącznie z sędziów powołanych w drodze wadliwej procedury. W związku z tym państwo powinno podjąć odpowiednie kroki legislacyjne, aby zapewnić spełnianie przez ten organ wymogów „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” zgodnie z orzecznictwem Trybunału.

Trybunał orzekł również, że w związku z wadliwym funkcjonowaniem skargi nadzwyczajnej państwo musi przyjąć odpowiednie rozwiązania ustawowe zapewniające, aby jej braki zostały wyeliminowane. W szczególności państwo musi usunąć lub zmienić przepisy, które: (i) pozwalają zainteresowanym organom na nieograniczoną swobodę interpretacji podstaw skargi nadzwyczajnej; (ii) umożliwiają wykorzystywanie w praktyce przez uprawnione organy procedury skargi nadzwyczajnej jako „ukrytego zwykłego środka zaskarżenia”, a organowi orzekającemu na ponowne rozpatrzenie sprawy, w tym co do faktów; oraz (iii) przyznają Prokuratorowi Generalnemu i Rzecznikowi Praw Obywatelskich

wyjątkowo wydłużone terminy na wniesienie skargi nadzwyczajnej, w tym w sprawach zakończonych przed wejściem w życie ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 r. Ponadto państwo powinno (iv) wprowadzić zabezpieczenia przed nadużyciami proceduralnymi w procedurze skargi nadzwyczajnej, w szczególności wykluczające jej instrumentalizację dla celów politycznych.

Trybunał zobowiązał Państwo Polskie do przeprowadzenia stosownych zmiany legislacyjnych w terminie 12 miesięcy. Termin ten został następnie przedłużony do 23 listopada 2025 r.

3. W Rzeczypospolitej Polskiej sędziowie podlegają Konstytucji i ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP). Sąd Najwyższy nie ma możliwości usunięcia wad procesowych, które prowadzą do naruszenia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i europejskiego prawa traktatowego (art. 267 TFUE), bowiem mają one charakter ogólny i wiążą się z procedurą nominowania sędziów. To rolą ustawodawcy jest przeprowadzenie takich zmian legislacyjnych, by do naruszenia prawa Unii oraz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka nie dochodziło.

4. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał, że należy powstrzymać się z merytorycznym rozpoznaniem sprawy i zawiesić postępowanie.

r.g.

[a.ł.]

